

Examen VSBO TKL

2019

tijdvak 1
vrijdag 10 mei
07.30 - 10.00 uur

Mens en Maatschappij

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 44 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 48 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

- (1) A
 ⓑ
 C
 D
- (2) A
 ⓧ
 Ⓒ
 D
- (3) B A
 ⓧ
 ⓧ
 D

Mens en werk

Uriël

Uriël werkt om in zijn materiële en immateriële behoeften te voorzien. Hij werkt in de secundaire sector, bij Metaalindustrie Alberto. Daar zet hij aan de lopende band producten in elkaar. Gedurende de jaren is het bedrijf steeds meer computergestuurde machines gaan gebruiken. Hierdoor zijn veel banen verloren gegaan. De arbeidsomstandigheden zijn in dit bedrijf niet zo goed. Het bedrijf heeft al verschillende waarschuwingen gekregen om de omstandigheden voor de werknemers te verbeteren. De arbeiders zijn ook ontevreden over de autoritaire manier waarop hun afdeling geleid wordt door chef Ricardo.

- 1p 1 Geef een voorbeeld van een materiële behoefte die Uriël wil bevredigen door te werken.

.....

.....

- 1p 2 Wat is de definitie van arbeid?

.....

.....

- 1p 3 Uriël werkt in de secundaire sector.
Bedrijven in de secundaire sector
A leveren diensten met winst als doel
B vallen altijd onder de overheid
C verwerken grondstoffen tot producten
D werken met producten die direct uit de natuur komen

1p **4** Geef een mogelijke reden waarom Ricardo, als chef, meer verdient dan Uriël.

.....

.....

1p **5** Noem een punt dat te maken heeft met de arbeidsomstandigheden.

.....

.....

1p **6** Bij Metaalindustrie Alberto heeft Uriël de functie van
A assemblagemedewerker.
B chef magazijn.
C lasser.

1p **7** Noem een kenmerk van iemand met een autoritaire leiderschapsstijl.

.....

.....

1p **8** Hoe wordt het proces van het steeds meer gebruiken van computergestuurde machines genoemd?
A automatisering
B individualisering
C mechanisering

1p **9** Het bedrijf is door het gebruik van meer machines gegroeid, omdat
A de werknemers zich overbodig zijn gaan voelen.
B er meer tijd zal ontstaan om te socialiseren.
C er steeds minder producten worden geproduceerd.
D het werk sneller en zorgvuldiger wordt gedaan.

Niet iedereen profiteert van de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Uit een recent onderzoek blijkt dat veel laaggeschoolde medewerkers door geschoolde medewerkers worden vervangen. In het onderzoek is ook naar voren gekomen dat veel 55-plussers een slechte positie op de arbeidsmarkt hebben. Werkgevers zijn gevraagd om extra maatregelen te nemen in de vorm van flexibilisering van arbeid. Ook de overheid is bezig maatregelen te nemen om de werkgelegenheid te bevorderen.

- 1p **10** Leg uit waarom 55-plussers die werk zoeken een slechte positie hebben op de arbeidsmarkt.

.....

.....

- 1p **11** Noem een modern middel dat gebruikt kan worden om werk te vinden.

.....

- 1p **12** Geef een voorbeeld hoe door flexibilisering van arbeid meer mensen werk kunnen krijgen.

.....

.....

- 1p **13** Welke maatregel kan de overheid nemen om de werkgelegenheid te bevorderen?
- A Subsidies geven aan werkgevers die werklozen in dienst nemen.
 - B Subsidies geven aan werkgevers die werknemers na 65 jaar laten doorwerken.
 - C Werkgevers verplichten om pas afgestudeerden in dienst te nemen.
 - D Werknemers verplichten om 7 dagen per week te werken.

Bonaire

Bonaire is meer dan duiken alleen.

De natuur is niet alleen onder water mooi, maar ook daarboven.

Julian van de Echo Foundation organiseerde daarom onlangs een cursus voor tourgidsen met de beste plekken op het eiland om vogels te bekijken.

Julian vindt dat juist Bonaire, dat veel natuur heeft en niet helemaal volgebouwd is met hotels en resorts, een ideale plek is voor vogelliefhebbers.

Daar zou het eiland ook economisch van kunnen profiteren.

- 1p **14** Welk soort toerisme wil Julian van Echo Foundation op Bonaire aantrekken?

.....

- 1p **15** Welk economisch voordeel zal dit soort toerisme voor Bonaire hebben?
- A Het zal voor de ontwikkeling van de infrastructuur zorgen.
 - B Het zal voor inkomsten en werkgelegenheid zorgen.
 - C Het zal voor veiligheid onder de bevolking zorgen.

- 1p **16** De overheid kan dit soort toerisme bevorderen door:
- A de inkomstenbelasting te verlagen.
 - B de luchthavenbelasting te verhogen.
 - C de ontwikkeling van landbouwgebieden.
 - D de ontwikkeling van natuurgebieden.

Mayaguana

Op het Caribisch eiland, Mayaguana, was de visvangst vroeger een grote bron van inkomsten.

Tegenwoordig vinden de jongeren die daar wonen het werk zwaar en de inkomsten laag.

Het eiland is omringd door een mooi koraalrif waardoor het eiland tegenwoordig één van de toplocaties is geworden die veel toeristen aantrekt.

Enkele oudere bewoners vinden dat het natuurlijk milieu van het eiland en de waarde die de visindustrie heeft, beschermd moeten worden.

- 2p 17 Noem twee eigenschappen die iemand, werkzaam in de toeristensector, zou moeten hebben.

1.....

2.....

- 1p 18 Welke baan zal in de toeristensector op Mayaguana onder de directe werkgelegenheid vallen?

- A brandweerman
- B duikinstructeur
- C piloot
- D visser

- 1p 19 Leg uit waarom het toerisme van Mayaguana zal profiteren van de bescherming van het koraalrif.

.....

.....

- 1p 20 Op welke manier kunnen de mensen op Mayaguana ervoor zorgen dat visvangst als culturele identiteit behouden blijft?
- A Door speciale duiktours voor toeristen te organiseren.
 - B Door speciale vistochten voor toeristen te organiseren.
 - C Door toeristen die het eiland bezoeken te verbieden om te gaan vissen.
 - D Door toeristen extra belasting te laten betalen als ze gaan vissen.

Chobini

De Chobini Communistische Partij op Chobini island is altijd de enige politieke partij op het eiland geweest. Pas volgend jaar mogen er meerdere partijen meedoen aan de verkiezingen. Dit nadat de bevolking via een volksraadpleging duidelijk maakte dat ook hun mening zou moeten worden gevraagd over de manier waarop het land bestuurd wordt. De uitkomst van deze volksraadpleging wordt volgend jaar uitgevoerd. Er heerst op Chobini island geen persvrijheid zoals op onze eilanden.

- 1p 21 Uit de informatie van bovenstaande tekst blijkt het dat er op Chobini Island geen
- A directe verkiezingen zijn.
 - B indirecte verkiezingen zijn.
 - C vrije verkiezingen zijn.

- 1p 22 Welk politiek systeem heeft Chobini Island op dit moment?

.....

- 1p 23 Persvrijheid houdt niet in dat journalisten de pers mogen gebruiken om van alles te schrijven en te zeggen.
→ Geef een voorbeeld van wat een journalist niet mag schrijven of zeggen.

.....

.....

- 1p 24 De volksraadpleging van Chobini is een
- A bindend referendum.
 - B burgerlijke rechtspraak.
 - C consultatieve jurisprudentie.

Deanise

Deanise is 16 jaar oud en zit in de examenklas van het VSBO. Op school is ze heel actief. De school ligt aan een drukke weg. Deanise wil graag dat er verkeersdrempels worden geplaatst om de snelheid van het verkeer af te remmen. Het lukt de oudercommissie om de regering te overtuigen dat verkeersdrempels noodzakelijk zijn.

- 2p 25 Geef twee plichten die Deanise op school heeft.

1

2

- 1p 26 Noem een manier waarop Deanise actief kan zijn binnen de school.

.....

.....

- 1p 27 De overheid gaat akkoord met de plaatsing van verkeersdrempels omdat de oudercommissie actie heeft ondernomen.
- Wat is een mogelijke actie die hiervoor kan hebben gezorgd?
- A Geld inzamelen voor de bouw van de drempels.
 - B Pressiegroepen inschakelen om samen actie te voeren.
 - C Zelf met de bouw van de drempels voor de school beginnen.

Beroepsgeheim

Hugo is in dienst bij advocatenkantoor B&B. Hij heeft daar net als andere werknemers, rechten maar ook plichten.
Een van zijn plichten is de plicht van het beroepsgeheim.

- 1p 28 Leg uit wat het beroepsgeheim inhoudt.

.....

.....

CFT

Bron: Antilliaans Dagblad – 9 januari 2018

Het College financieel toezicht (Cft) heeft naast gesprekken met de minister van Financiën ook gesprekken met onder andere Stichting OverheidsAccountantsBureau (SOAB), de Algemene Rekenkamer en het Algemeen Pensioenfonds Curaçao.

- 1p 29 De rijksministerraad functioneert op
- A eilandsniveau.
 - B koninkrijksniveau.
 - C landsniveau.
 - D provinciaal niveau.

- 1p 30 Welke ministers maken deel uit van de Rijksministerraad?

.....

- 1p 31 Minister Kenneth Gijsbertha van Financiën vertegenwoordigt de politieke partij MAN, die deel uitmaakt van de coalitie op Curaçao.
→ Op welke manier worden ministers benoemd in onze politieke cultuur?

.....

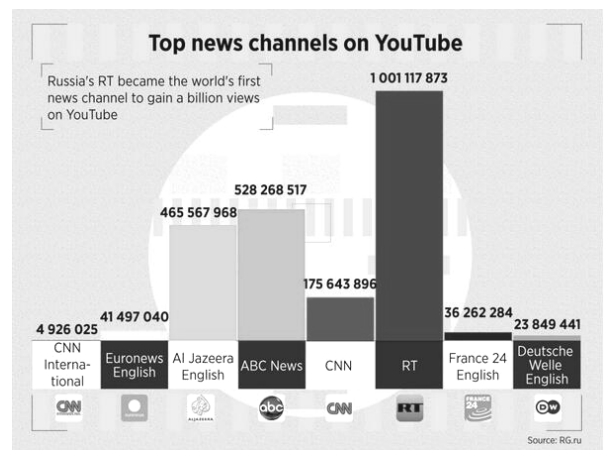
- 1p 32 Noem een taak van de Algemene Rekenkamer.

.....

.....

Massamedia

Fake news

Youtube wordt ook door de verschillende tv-nieuwszenders gebruikt om het nieuws te verspreiden. Deze tv-nieuwszenders kunnen niet alle nieuws plaatsen. Ze moeten een keuze maken.

- 1p 33 Een technologisch gevolg voor de audiovisuele media is
- A dat het steeds eentoniger wordt.
 - B dat het steeds interactiever wordt.
 - C dat het steeds minder kritisch wordt.
 - D dat het steeds minder toegankelijk wordt.

- 1p 34 De afbeelding van Trump op de vorige pagina is
A objectief omdat ze hoor en wederhoor hebben toegepast.
B objectief omdat ze meer dan één bron hebben gebruikt.
C subjectief omdat het gaat om de mening van de nieuwszender.
D subjectief omdat het gaat om de mening van president Trump.
- 1p 35 Leg uit waarom CNN op YouTube interactief is, terwijl het op de televisie audiovisueel is?

.....
.....

- 1p 36 Welke functie heeft de afbeelding van president Trump voor de kijker?
A censuur
B cultuuroverdracht
C educatieve functie
D meningsvorming

Algemene OuderdomsVoorziening (AOV) moet alleen voor mensen zijn die ooit hebben gewerkt.

- 2p 37 Omcirkel in de onderstaande zin je keuze en maak de zin af.

Ik ben het hiermee **eens / niet eens**, omdat

.....
.....

Doelgroep

Het Amerikaanse tijdschrift 'auto' heeft een bepaalde doelgroep. Het geeft informatie over de nieuwste sportauto's.

1p 38 Voor welke doelgroep is het bovenstaande tijdschrift bestemd?

.....

Een voorbeeld van een advertentie

Mascara om de langste wimpers te creëren!

1p 39 Noem een reden waarom de bovenstaande advertentie niet in het bovenstaande tijdschrift past.

.....

- 2p 40 Hieronder staan vier opmerkingen over het tijdschrift auto.
Zet een kruisje bij de twee zinnen die over de **vorm** van het tijdschrift gaan.

aandacht voor amusement	
korte artikelen	
gebruik van moeilijke woorden	
lezers met een hoog opleidingsniveau	

- 1p 41 Noem een reden waarom sommige tijdschriften voor een bepaalde identiteit kiezen.

.....

.....

We love news

De berichten van Dagblad “We love News” worden beïnvloed door eigen meningen en ervaringen. De eigen smaak en voorkeur spelen een grote rol. Vaak is één bron voldoende om het nieuws te publiceren. Het grootste gedeelte van de inhoud van het dagblad heeft te maken met geweld. Het dagblad is populair bij mensen in de leeftijdscategorie van 16 t/m 40 jaar. Er zijn mensen die zich zorgen maken om de populariteit van het dagblad. Ze vinden het nieuws te negatief door de vele roddels en willen het dagblad laten verbieden.

- 1p 42 Wie is de uiteindelijke persoon die ervoor zorgt dat het nieuws in dagblad ‘We love News’ verschijnt?
- A de eindredacteur
 - B de fotograaf
 - C de lezer

- 1p 43 Geef vanuit de tekst een reden waarom de berichtgeving van dagblad ‘We love News’ minder objectief is.

.....

.....

- 1p 44 Een mogelijke reden om het dagblad te laten verbieden heeft te maken met de
- A normen en waarden in de samenleving.
 - B rechten en plichten van de samenleving.
 - C vooroordelen in de samenleving.